

Profesija snimatelj zvuka nastala je otvaranjem prvih radio stanica. Vremenom se broj mesta gde se zahtevaju ovakvi kadrovi stalno povećavao. Danas su to brojne radio i TV stanice, muzički i produkioni studiji, filmske produkcione kuće, pozorišta, firme koje iznajmljuju turing sisteme za ozvučavanje koncerata, itd.

Delatnost snimatelja zvuka u svojim počecima nije imala jasan stručni profil. Njihov zadatak bio je snimanje i obrada zvuka ili emitovanje programa, ali i kontrola i popravke uređaja studijske tehnike. To je ovom kreativnom zanimanju u samom početku dalo širi tehnički aspekt. Tadašnja potreba da snimatelj sam otklanja manje tehničke nedostatke odredila je i njegov obrazovni profil. Najčešće je to bio tehničar "slabe struje", kako se nekada označavalo stručno usmerenje ka oblasti elektronike. Uvođenje novih tehnologija u audio sisteme i uslozljavanje studijske tehnike dovelo je do razdvajanja specijalizovane tehničke službe za popravku, održavanje i razvoj ovih sistema i kreativnog rada na njima. I pored toga, za posao snimatelja zvuka i dalje se, po inerciji, u mnogim sredinama podrazumeva isključivo tehničko obrazovanje.

Danas je jasno da zanimanje snimatelj zvuka predstavlja, kreativno zanimanje. Složenost stvaranja zvučne slike u filmskim, TV, pozorišnim i radiofonskim delima uslovila je važnost kreativnih komponenti, poznavanje dramaturgije zvuka, dobrog sluha i osećaja za ritam. Mnogi naši snimatelji svojim ostvarenjima visokog estetskog dometa u umetničkim delima u kojima je zvuk jedno od izražajnih sredstava dobijali su značajne domaće i strane umetničke nagrade.

U višedecenijskom školovanju kadrova na Fakultetu dramskih umetnosti nedostajala je jedna karika u lancu obrazovanja za potrebe filma, televizije, radija i pozorišta a to je: snimanje i obrada zvuka. Razvoj elektronskih medija u svetu i nivo savremene tehnologije u snimanju, obradi i reprodukciji zvuka stvorili su potrebu za otvaranjem katedre na kojoj bi se izučavala ova oblast. Ideja da se kod nas školuju visokoobrazovani, diplomirani snimatelji zvuka rođena je polovinom sedamdesetih godina. Tada je formirana komisija u koju su ušli predstavnici FDU i RTV Beograd. Njen zadatak bio je proučavanje iskustva drugih zemalja i predlaganje nastavnog plana i programa za fakultetsko školovanje snimatelja zvuka. Predlog za osnivanje katedre formiran je 1985. godine. Dve godine kasnije skupština Srbije donosi odluku da profil "Diplomirani snimatelj zvuka" uvrsti u šemu visokoškolskih profila. Međutim, početak školovanja snimatelja zvuka na ovom fakultetu bio je administrativno zadugo odložen.

Rihard Merc, jedan od istaknutih autora u oblasti stvaralaštva zvuka, postaje prvi nastavnik za predmet Snimanje i obrada zvuka studentima režije, montaže i kamere. Radeći na Fakultetu kao pedagog a na TV kao snimatelj i dizajner zvuka Merc je sagledao svu složenost zadataka u audio produkciji, što mu pomaže da potpunije uobliči predlog za obrazovanje budućeg snimatelja i dizajnera zvuka. U proleće 1996. godine uspeva da na FDU organizuje seminar za asistente snimatelja zvuka, koji u jesen iste godine prerasta u "Školu zvuka" sa dvanaest stručnih predmeta. Nastavni kadar na ovom seminaru činili su profesori FDU, Fakulteta muzičke umetnosti, Elektrotehničkog fakulteta i stručnjaci zaposleni u pozorištu, radio i TV stanicama.

Pokretanje "Škole zvuka" je okupljanjem potencijalnih nastavnika i formiranjem prvih nastavnih

programa pomoglo da se stara ideja ponovo aktivira i tada su ubrzane pripreme za otvaranje Katedre za snimanje i obradu zvuka. Dekan FDU, profesor dr Ljiljana Mrkić-Popović, kao iskusen pedagog i umetnik koji deluje u svim medijima, zajedno sa profesorom Mercom, prilazi pripremi i izradi nastavnog plana za otvaranje Katedre za snimanje i obradu zvuka. Krajem marta 1997.godine dobijena je načelna saglasnost od Ministarstva prosvete za njeno otvaranje. Tokom narednih meseci na FDU i Univerzitetu umetnosti održani su brojni sastanci i sednice na kojima je razmatrana potreba otvaranja katedre i predlog nastavnog plana i programa. Već 21. avgusta 1997.godine Ministarstvo prosvete Republike Srbije odobrava otvaranje Katedre za snimanje i obradu zvuka. Tako FDU postaje prva univerzitetska četvorogodišnja škola za oblast snimanja i dizajn zvuka u jugoistočnoj Evropi. U septembru je pripremljen prijemni ispit za upis prve generacije studenata na koji se prijavilo 64 kandidata. Oni su polagali kvalifikacioni ispit, odnosno ispit za proveru sklonosti, sposobnosti i znanja potrebnih za uspešno studiranje na ovoj katedri. Nakon tri kruga eliminacija odabrano je 11 kandidata koji su se upisali na sufinansirajuće studije. Tako je formirana prva generacija studenata Grupe za snimanje i obradu zvuka koja završava školsku godinu sa izvanrednim uspehom (prosek blizu 9). Nastava na prvoj godini održana je u skladu sa nastavnim planom i programom, a realne potrebe takve početne nastave uglavnom su zadovoljene postojećim prostornim, tehničkim i kadrovskim mogućnostima fakulteta.

Jedan od članova prve komisije formirane pre više od dve decenije, red. prof. Rihard Merc postaje osnivač Katedre i njen prvi šef. Za potrebe nastave prve godine, kadrovske potrebe rešene su ugovornim angažovanjem profesora iz drugih beogradskih visokoškolskih ustanova: prof. Rajka Maksimovića sa FMU za dva stručno umetnička i prof. dr Miomira Mijića sa ETF-a za dva teorijska predmeta. Nastavu iz glavnog – umetničkog predmeta držao je prof. Rihard Merc, a za ostale predmete nastavnici našeg fakulteta.

U kratkoj istoriji Katedre postoje dva značajna datuma: 1. oktobar 1997. godine, kada je formalno započela nastava (prihvaćen kao dan Katedre) i 28. jun 2001. godine, kada je diplomirao prvi student Dragutin Ćirković. Dugogodišnji nedostatak specijalizovanih škola za pripremu kadrova za potrebe snimanja, obrade i reprodukcije zvuka u svim medijima odredio je širinu koncepta i multimedijalni karakter nastave. Usvojeni četvorogodišnji koncept nastave sa utvrđenim nastavnim planom predviđa da studenti slušaju 28 umetničkih, stručno-umetničkih i teorijskih predmeta i u toku četiri godine polože 32 ispita. Na kraju, diplomski ispit sa teorijskim i praktičnim radom je izborni. Predviđene su dve osnovne oblasti diplomskog rada: zvuk za film i televiziju, i zvuk za pozorište i radio. Kadrovske potrebe su rešene angažovanjem potrebnog broja nastavnika i saradnika za sve četiri godine studija, a prostorne i tehničke potrebe se po utvrđenom prioritetu rešavaju u skladu sa materijalnim mogućnostima fakulteta.

Tokom školovanja za buduće kreativno-stručne kadrove, studenti izučavaju: snimanje govora (radio, TV, film), snimanje zvučnih efekata i stvaranja zvučne slike audio-vizuelnog dela postupkom montaže i miksovanja snimljenog zvuka za radio dramu, TV dramu i film, dizajn i reprodukciju zvuka na pozorišnoj i koncertnoj sceni, kao i snimanje muzike za potrebe radija, TV, filma, pozorišta i produkcije nosača zvuka multimedijalnih sadržaja. Program nastave na ovoj katedri FDU obuhvata umetničke, stručno umetničke i teorijske predmete odabrane i kombinovane tako da stvore kreativnog stručnjaka sposobnog da bude snimatelj i dizajner zvuka vrhunskih programskih i estetskih dometa.

Na Katedri za snimanje i obradu zvuka izučavaju se sledeći predmeti:

Grupa umetničkih predmeta

Snimanje zvuka (Dragutin Ćirković, vanredni profesor), Snimanje i dizajn zvuka za film i televiziju (dr Zoran Maksimović, docent; Ljubiša Špegar, redovni profesor; Nikola Kokotović, docent), Snimanje i dizajn zvuka za pozorište i radio (mr Olivera Gračanin, docent; Zoran Jerković, sam. um. saradnik; Sloboran Stanković, docent; Dobrivoje Milijanović, asistent), Snimanje muzike (dr Boris Despot, redovni profesor; Dejan Pejović, docent), Montaža zvuka (dr Zoran Maksimović, docent; Ognjen Popić, docent).

Grupa stručno-umetničkih predmeta

Osnovi notnog pisma (dr Boris Despot, redovni profesor), Muzički instrumenti (dr Boris Despot, redovni profesor), Audio-uređaji i sistemi (Nikola Kokotović, docent).

Grupa teorijskih predmeta Akustika (dr Miomir Mijić, vanredni profesor ETF), Osnovi audiotehnike (dr Miomir Mijić, vanredni profesor ETF). Osnovi snimanja i dizajna zvuka za studente filmsko televizijskog smera vodi Dragutin Ćirković, vanredni profesor.

Osnovi snimanja i dizajna zvuka za radio, Zoran Jerković, sam. um. saradnik, Dizajn zvuka u pozorištu, mr Olivera Gračanin, docent.

Nažalost, među nama nije više autor nastavnog programa za predmet Dizajn scenskog zvuka, docent Đuro Sanader. Svojim velikim iskustvom uticao je na sve što je smišljano i predlagano u ovom svojevrsnom kreativnom timu, bio je nezamenljiv u davanju konačne fizionomije nastavnih programa i za predmete koji nisu bili direktno vezani za pozorište. Bio je jedan od retkih čija je kreativnost ovoj struci dala pokriće da izađe iz sfere takozvanog tehničkog obrazovanja i postane umetnički posao.

Teorijska nastava predmeta, koji se bave zvukom, direktno je povezana sa vežbama i praktičnim radovima, kako individualnim tako i ekipnim, gde student grupe za snimanje i obradu zvuka svojim stečenim znanjem ulazi u realizaciju zajedničkih vežbi (ispitnih filmova, pozorišnih predstava i radio drama) sa studentima ostalih grupa našeg fakulteta.

Diplomirani snimatelj i dizajner zvuka ima spobnost kreativnog stručnjaka u oblasti snimanja, obrade i reprodukcije zvuka u medijima. Aktivno obavlja umetničku transformaciju - dizajn zvuka, stvarajući zvučnu sliku u skladu sa dramaturškim i stilskim zahtevima postavljenog zadatka. Ima proveren i odnegovan sluh i muzičku pismenost. Poznavalac je karakteristike govornog aparata, muzičkih instrumenata i njihovih akustičkih osobina. Može veoma uspešno da koristi tehničke mogućnosti složenih audio sistema i da vlada novim tehnologijama. Dakle, detaljno je upućen u prirodu audiovizuelnih izražajnih sredstava u okviru filma, televizije, radija i pozorišta.